

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ, БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ ДЛЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянута спрощена система оподаткування, бухгалтерського обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва, визначені її основні особливості і порядок організації.

Постановка проблеми. Роль малих підприємств у становленні вітчизняної економіки зростає з кожним роком, але їм стає все складніше розвиватися, розраховуватися із всіма зобов'язаннями та забезпечувати себе необхідними ресурсами. Значне зменшення кількості малих підприємств може призвести до великої економічної кризи, а економіка країни і так знаходиться у кризовому стані. Тому актуальним є розробка сприятливих умов для малих підприємств і в першу чергу спрощених умов розрахунку з бюджетом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами побудови ефективної системи оподаткування для суб'єктів малого підприємництва займалися різні вчені. Серед них: В. Міщенко, В. Суторміної, З. Варналія, В. Литвиненко, А. Крисоватий, Й. Ворста, Й. Шумпетера, А. Возняк та інші. Лише незначна частина робіт присвячена проблемі оподаткування малого бізнесу в умовах інтеграції України в світове товариство.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Малодослідженими залишаються сучасні особливості застосування спрощеної системи оподаткування у сфері малого бізнесу.

Мета дослідження. Розглянути спрощену систему оподаткування, бухгалтерського обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва та визначити її основні переваги.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з необхідності процесу реформування податкової системи України, основною метою цієї системи вважаємо зниження податкового навантаження, раціоналізація системи оподаткування прямих податків, розширення бази оподаткування, насамперед, за рахунок скасування необґрунтованих пільг, удосконалення механізмів управління і адміністрування податків тощо.

У сучасному світі податки грають важливу роль як економічна категорія, що дозволяє аналізувати ефективність процесів, що відбуваються в діловій сфері, як інструмент політики, що визначає рівень популярності програм і політичних діячів, як каталізатор інвестиційної діяльності, як наповнювач основної частини доходів державного і місцевих бюджетів.

Згідно визначенню, суб'єкти господарювання – це учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством [1].

Мале підприємництво в Україні регулюється багатьма нормативно-правовими актами, основні з яких наступні:

- Господарський кодекс України, ВРУ, від 16.01.2003 № 436-IV, (поточна редакція від 01.01.2013);
- Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні», ВРУ, від 22.03.2012 № 4618-VI;
- Податковий кодекс України (ПКУ) від 02.12.2010 р. № 2755-VI та інші.

Державна підтримка суб'єктів малого підприємництва виражена через спрощену систему оподаткування, бухгалтерського обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва, основні моменти якої розкриваються в ст. 4 Закону «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні». Згідно спрощеної системи, сплата

встановлених законодавством податків і зборів (обов'язкових платежів) замінюється сплатою єдиного податку і застосування спрощеної форми бухгалтерського обліку і звітності [2].

Головним нормативним документом, який регулює сплату єдиного податку, є ПКУ (гл. 1 розд. XIV ПКУ). ПКУ розглядає також порядок ведення загальної системи оподаткування.

Для забезпечення відповідності сучасним напрямкам податкової політики держави було розроблене комплексне реформування спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності.

Згідно ПКУ платники єдиного податку, фізичні і юридичні особи, розділені на 6 груп, для кожної з яких встановлені свої обмеження і ставки податку. Для суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб передбачена 4 та 6 групи [3].

Розглянемо ставки податку:

- для 4 групи – 3% від суми отриманого доходу у випадку сплати ПДВ, 5% від суми доходу – якщо ПДВ включений до складу єдиного податку;
- для 6 групи – 5% від суми отриманого доходу у випадку сплати ПДВ, 7% від суми доходу – якщо ПДВ включений до складу єдиного податку.

Якщо умови перелічених вище ставок єдиного податку не дотримуються для платників четвертої та шостої груп встановлюються у подвійному розмірі ставок, визначених пунктом 293.3 ПКУ:

- до суми перевищення обсягу доходу, визначеного у підпунктах 4 і 6 пункту 291.4 статті 291 ПКУ;
- до доходу, отриманого при застосуванні іншого способу розрахунків, ніж зазначений у цій главі 1 Розділу XIV ПКУ;
- до доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, на які не розповсюджується спрощена система оподаткування [3].

Не можуть використовувати спрощену систему оподаткування згідно п. 291.5 ст. 291 ПКУ суб'єкти господарювання:

- сума доходів або чисельність найнятих робітників, яких перевищує встановлені межі;
- здійснюючі види діяльності, при яких не можна використовувати єдиний податок: організація і проведення азартних ігор; здійснення технічних випробувань і досліджень, здійснення видів діяльності не вказаних в свідоцтві платника єдиного податку, діяльність по наданню в оренду земельних ділянок (більше 0,2 га), житлових приміщень (більше 100 кв.м.) і нежилых приміщень (більше 300 кв.м.); продаж предметів мистецтва, антикваріату, організація торгів предметами колекціонування, мистецтва, антикваріату; фінансове посередництво (окрім деяких видів діяльності у сфері страхування); діяльність у сфері управління підприємствами; поштові послуги і послуги зв'язку; організація гастроляних заходів, що здійснюють діяльність у сфері аудиту; обмін іноземної валюти; будь-які види діяльності з підакцизними товарами; будь-які види діяльності з дорогоцінними металами і коштовними каменями; здобич і реалізація корисних копалини;
- юридичні особи, в статутному капіталі яких сукупність долей, що належать юридичним особам не платникам єдиного податку, перевищує 25%;
- що мають статус нерезидента;
- що мають податковий борг;
- здійснюючі розрахунки за відвантажені товари (роботи, послуги) в не грошовій формі;
- банки, кредитні союзи, лізингові компанії, ломбарди страхові компанії, а також філії юридичних осіб не платників єдиного податку [3].

Платники єдиного податку зобов'язані сплачувати загальнодержавні і місцеві податки (збори), основні з яких представлені на рис. 1.

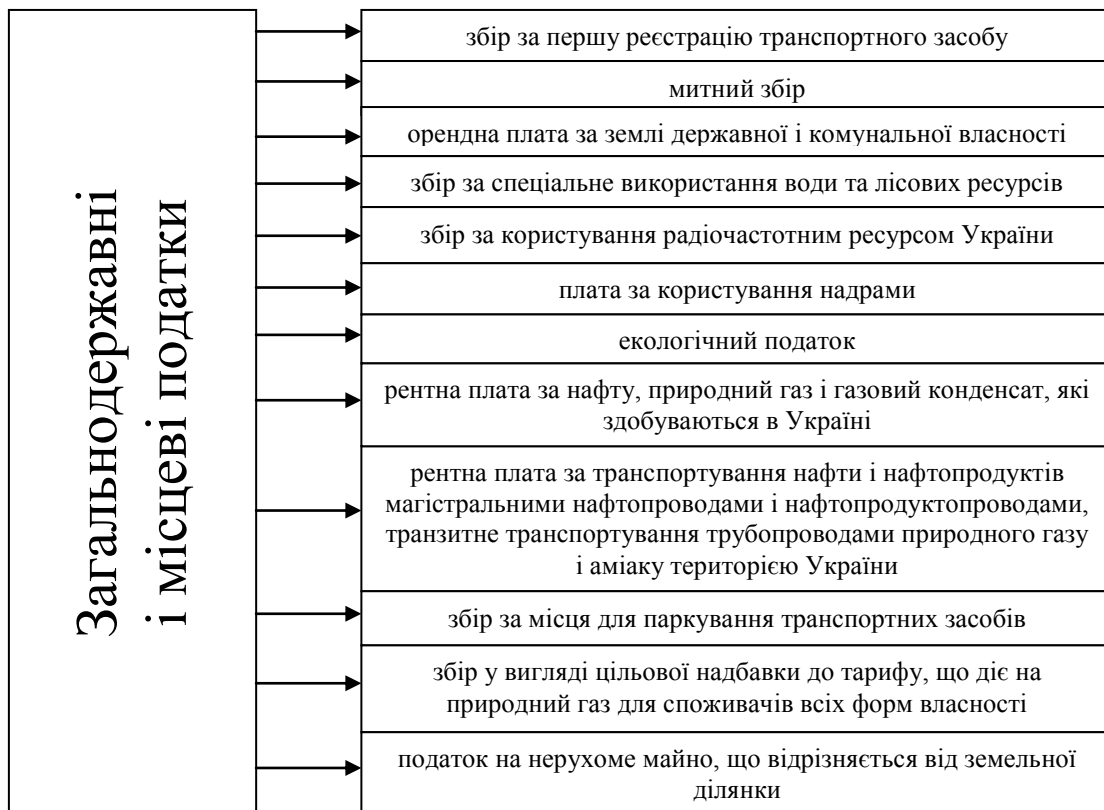

Рис. 1 Загальнодержавні і місцеві податки (збори)

З урахуванням норм п. 231.1 ст. 297 розд. XIV ПК з 01.01.2012 р. платник єдиного податку – юридична особа не є платником таких податків і зборів:

- податку на прибуток підприємств. При цьому така особа не звільняється від нарахування і сплати авансового внеску по податку на прибуток при виплаті дивідендів (ст. 153 ПК, окрім випадку виплати дивідендів фізичним особам і за наявності інших виключень, передбачених п.п. 153.3.5 ПК) і від утримання податку на репатріацію при виплаті нерезиденту доходів від фрахту (і. 160.5 ст. 160 ПК).
- ПДВ по операціях постачання товарів і послуг, місце надання яких розташоване на митній території України (за винятком ПДВ, який сплачується юридичними особами, — на єдиному податку, що обрали ставку 3 % або 5%). Але при імпорті товарів (супутніх послуг) на митну територію України зобов'язання по сплаті ПДВ виникають для всіх платників єдиного податку, незалежно від вибраної ними ставки;
- земельного податку, окрім земельного податку за земельні ділянки, які не використовуються для ведення підприємницької діяльності. При цьому платники єдиного податку сплачують орендну плату за землі державної і комунальної форми власності в звичайному порядку. Такий вивід виходить з норм п.п. 14.1.72 п. 14.1 ст. 14 ПК, який визначає земельний податок як обов'язковий платіж, який стягується з власників земельних ділянок і земельних долей (паїв), а також постійних землекористувачів. При цьому п.п. 14.1.136, п. 14.1 ст. 14 ПК визначає орендну плату за земельні ділянки державної і комунальної власності як обов'язковий платіж, який орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою. Таким чином, від земельного податку звільняються тільки єдиногоподатковики – власники землі, за умови використання такої земельної ділянки в своїй підприємницькій діяльності. Слід зазначити, що, на думку податкової служби, платник єдиного податку, що здає в оренду будови або споруди, втрачає право на звільнення від сплати податку на землю за ділянки, на яких розташовані вказані об'єкти. Проте, в даному питанні суди – на стороні платників податків;

- збору за здійснення деяких видів підприємницької діяльності (колишня плата за патент);
- збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства [3].

Суб'єкти підприємницької діяльності – юридичні особи, які перейшли на спрощену систему оподаткування із сплатою єдиного податку, можуть використовувати лише готівкові і безготівкові розрахунки в грошовій формі для розрахунків за відвантажену продукцію. Не дивлячись на те що вексель є засобом безготівкового платежу (ч. 3 ст. 341 ГК), його використання не зможе забезпечити проведення розрахунків грошима (національною або іноземною валютою).

Отже, застосування векселів для юридичних осіб – єдино податківців заборонене, так само, як і бартер, залік зустрічних грошових вимог, виплата зарплати в натуральній формі.

Особливості оподаткування юридичних осіб спрощеної системи оподаткування представлені у табл.1.

Таблиця 1

Особливості спрощеної системи оподаткування юридичних осіб

Показник/Дія	Характеристика	Показник/Дія	Характеристика	
Діяльність	Всі види, крім заборонених п.291.5 ПКУ	Працівники	не більше 50 середньооблікових	
Заборона, на використання СГД	що мають статус нерезидента; що мають податковий борг; здійснюючі розрахунки в не грошовій формі; юридичні особи, в статутному капіталі яких юридичним особам не платникам ЄП належать, більш 25%; банки, кредитні союзи, лізингові компанії, ломбарди, страхові компанії, філії юридичних осіб не платників ЄП	Обсяг виручки (за рік)	<u>4 група:</u> не більш 5 млн. грн.	<u>6 група:</u> не більш 20 млн. грн.
		Ставка податку	<u>4 група:</u> 3% виручки, для платників ПДВ, або 5%	<u>6 група:</u> 7% виручки, для платників ПДВ, або 10%
		Підвищена – подвійна ставка податку	з суми перевищення 5 або 20 млн. грн., (в залежності від групи) з доходів, не зазначених у свідоцтві єдинщика, з не грошової виручки, забороненої діяльності	
Розрахунки	касові апарати або розрахункові квитанції, лише грошові			
Перевищено обсяг або чисельність	сплативши подвійний податок, до 20 числа першого місяця наступного кварталу подати заяву про перехід на загальну систему або 6 групу для 4 групи	Сплата	щоквартально, 50-ий день	
		Звіти	за квартал, 40 днів	
		Облік	спрощений бухгалтерський облік доходів і витрат, касовий метод	
Термін заяви для переходу	за 15 днів до початку кварталу, вказати КВЕД і види товару (продукції)	Анулювання у випадках	несплати єдиного податку (2 кв.); невідповідність видів діяльності, чисельності працівників та обсягу доходу; застосування не грошових розрахунків	

Порядок організації податкового обліку суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб спрощеної системи оподаткування наведені у табл. 2.

Порядок організації податкового обліку суб'єктів малого бізнесу – юридичних осіб спрощеної системи оподаткування

Вид податку	Строк сплати	Ставка/Джерело	Первинні документи	Строк надання
Єдиний податок	щоквартально, 50-ий день	4гр.: 3 або 5%, 6 гр.: 7 або 10%, /Витрати	Виписки банку інши док.підтв. дохід, розрахунки, ЖО	Протягом 40 днів після завершення звітнього періоду
Податок на додану вартість (ПДВ) – для платників ПДВ	протягом 10 днів за останнім наданням декларації	20% - для нарахування 16,667 - % для вилучення ПДВ з ціни реалізації/Спожи вачі	Податкові накладні, розрахунки, Реєстр вид.та отр. податкових накладних	Протягом 20 днів, наступних за останнім календарним днем звітнього періоду
Податок на доходи фізичних осіб	В день отримання в банку зарплати	15% або 17% (при перев. 10 кр.розм. МЗП)/Сукуп.дох ід гр.	Відовість нарахування ЗП, договори, розрахунки	Протягом 40 днів після завершення звітнього періоду
Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	Не пізніше, ніж 20 днів після закінчення звітнього місяця	Підпр.: 36,76 – 49,7 % (від класу ризику);/Витр. ФО: 3,6% або 2%/ Сук.дох	Відовість нарахування ЗП, договори, розрахунки, бух.довідки	Протягом 20 днів, наступних за останнім календарним днем звітнього місяця
Збір за спеціальне використання води	протягом 10 днів за останнім днем надання декларації	Залежить від водних об'єктів та регіону. /Витрати	Договори, розрахунки	Протягом 40 днів після завершення звітнього періоду
Екологічний податок	протягом 10 днів за останнім днем надання декларації	Встановлени ПКУ на кожний від забр.речовин/ Витрати	Експертний висновок з екології, розрахунок до податкової декларації	Протягом 40 днів після завершення звітнього періоду

Спрощена система оподаткування має свої переваги і недоліки.

Розглянемо переваги спрощеної системи оподаткування:

- багаторівнева система єдиного податку дає можливість підприємцям знизити податкове навантаження (тобто оплачувати єдиний податок залежно від прибутковості бізнесу і напрямів діяльності);
- держава має стабільні надходження податкових відрахувань до бюджету завдяки єдиному податку незалежно від прибутку суб'єктів підприємницької діяльності.

Використання загальної системи оподаткування суб'єктами підприємницької діяльності здійснюється без будь-яких обмежень та також регламентується Податковим кодексом.

Загальна система оподаткування, на відміну від спрощеної, передбачає відсутність обмежень щодо розміру виручки і кількості працівників та не має обмежень по видах

діяльності. Але при її використанні необхідно вести чіткий і досить складний облік, при якому важко уникнути помилок та треба обов'язково мати всі первинні документи на підставі яких відображуються господарські операції у обліку, що надає юридичну силу даним бухгалтерського обліку. Крім того, немає ніяких послаблень в оподаткуванні та здачі звітності.

Загальна система оподаткування ставить собі за мету числення і сплату податку на прибуток [2].

Якщо підприємство не подає заяви на ухвалення спрощеної системи оподаткування воно автоматично ставиться на облік як платник податків, що використовує звичайну систему оподаткування підприємства.

Усі існуючі у світі концепції організації податкової системи розподілені на три види:

- концепція компенсації вигід. Передбачається, що суб'єкт, що одержує від державних послуг, які надаються суспільству, найбільший вигравш, повинен платити і вищі податки. Але визначити практично вигоду, отриману від участі держави в житті суспільства, від таких специфічних послуг, як національна оборона, наука і охорона здоров'я, дуже важко і, ще важче дати порівняльну оцінку суб'єктам господарської діяльності;
- концепція рівної частки податкового тиску припускає, що сума стягуваного податку і розмір отриманого доходу пропорційні один одному. У цьому випадку розрахунок податку зручніше і справедливіше, але міра значущості податкового вилучення по рівнях доходу теж необхідно брати до уваги. Незатребуваним залишається і дуже важливий показник ресурсоємності господарської діяльності.
- ресурсна концепція орієнтується на зв'язок сум податку зі споживанням ресурсів. Передбачається, що споживач більшої суми загальних ресурсів повинен платити більші податки.

В Україні можна побачити риси усіх трьох наведених вище концепцій, але більшою мірою – концепції рівної частки податкового вилучення. На жаль, для впровадження ресурсної концепції недостатньо ефективно організований контроль над ресурсним потенціалом країни і його використанням, відшкодуванням збитків. Не передбачені, наприклад, понижені підтримуючі ставки на прибуток для підприємств, що інвестують кошти в оновлення основних фондів або підприємств наукової сфери, освіти, медицини. Тому, доволі часті випадки, коли діяльність підприємств ведеться при негативному фінансовому результаті, коли пільга по податку дається підприємству індивідуально, не розвиваючи вид економічної діяльності. Ці проблеми особливо гостро встали перед державою у кінці 1990-х років. Частину їх покликаний вирішити Податковий кодекс України, що уніфікує податки і коло платників податків, що відмінняє індивідуальні пільги і встановлює набагато менше, чим раніше (більш ніж в п'ять разів), кількість податків, права і обов'язки платників податків і податкових органів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, можна зробити висновок, що спрощена система оподаткування та обліку має багато переваг для малого підприємництва у порівнянні з загальною системою. А сприятливі умови для розвитку малого підприємства дуже важливі для розвитку економіки країни в цілому. У перспективі слід розробляти податкову систему країни, яка б була вигідна не лише малому підприємцю, а й іншим суб'єктам господарювання. Вона повинна спиратися на вироблення компромісних, комплексних рішень, що дозволяють в найбільшій мірі використовувати позитивні моменти з кожного варіанту. Головне при виборі – збереження провідного напрямку розвитку економіки, науковий підхід до організації податкової системи країни, оскільки від взаємодії держави і суб'єктів господарської діяльності залежить рівень функціонування національної економіки, розвиток усіх основних ринків – товарів і послуг, капіталу, праці.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України, ВРУ, від 16.01.2003 № 436-IV, (поточна редакція від 01.01.2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. – Назва з екрану.
2. Крисоватий А. Податкова політика у реформування соціально-економічної системи України [Текст] / А. Крисоватий, Т. Коцук // Економіка України. – 2010. – № 9. – С. 50-59.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Назва з екрану.

Нейков С. Упрощенная система налогообложения, бухгалтерского учета и отчетности для малых предприятий. В статье рассмотрена упрощенная система налогообложения, бухгалтерского учета и отчетности субъектов малого предпринимательства, определенная ее основные особенности и порядок организации.

Neykov S. The simplified system of taxation, record-keeping and accounting for small enterprises. The simplified system of taxation, record-keeping and accounting of small business entities, it's certain basic features and order of organization, are considered in the article.

УДК 338.512:669

Порцельт Л. П., аспирант
Одесский национальный
политехнический университет

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЗАТРАТ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ

Данная работа освещает такой аспект металлургической промышленности, как факторы, влияющие на формирование затрат. Перечислены и раскрыты некоторые производственные особенности данной отрасли что свидетельствует о том, что для эффективного управления затратами металлургического производства необходимо глубоко понимать как структуру металлургических процессов, так и скорости их протекания. При этом, наряду с внутренними особенностями отрасли есть влияния внешней среды: мировой рынок металлов, рынок энергоносителей, валютный рынок. Все это формирует логическую обоснованность в необходимости обеспечения предприятий металлургии современными организационно-экономическими инструментами быстрого определения затрат на различных технологических циклах.

Постановка проблемы. В условиях глобализации экономики конкурентоспособность, финансовая независимость, безубыточность, удержание рыночных позиций, всестороннее развитие все больше определяются способностью предприятий, в том числе и металлургической отрасли, эффективного хозяйствования. Это возможно в условиях, когда управленческий персонал для принятия решений использует адаптированный к современным условиям хозяйствования организационно-экономический инструмент. Таким образом, обоснование своевременности усовершенствования подходов к формированию затрат носит актуальный характер.

Анализ последних публикаций и исследований. Проблематику экономики металлургических предприятий и их особенность в формировании затрат исследовали много ученых таких как Алексунина В., Алехин А., Амоши А., Аптекарь С., Брагин В., Жирош Т., Загороднюк В., Иванова Л., Казеев В., Кондратьев В., Литвин В., Марьин Н., Осипов В., Подолянец В., Полозюк Н., Сухина Л., Шейко А., Шукин А. и другие. Несмотря на разнообразие мнений, и подходов, под влиянием меняющейся среды хозяйствования существует потребность в обосновании необходимости предприятий металлургической отрасли в адаптивных подходах к определению затрат.